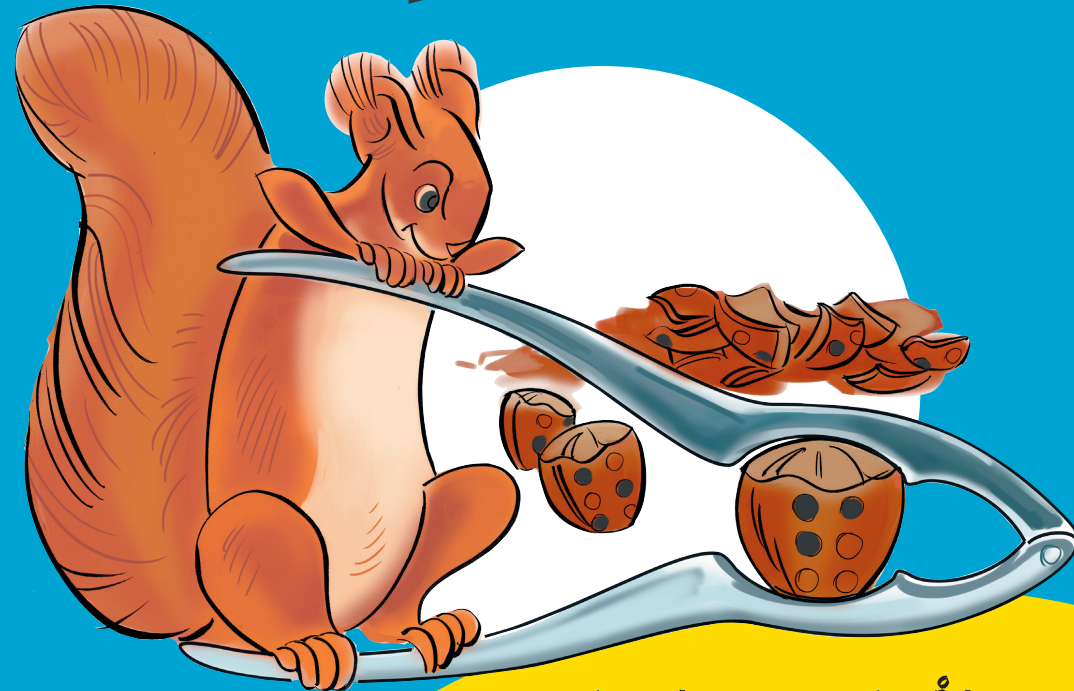

**KNÄCK
KODEN** vänder sig till dig som är seende
och vill lära dig mer om punktskrift.
Du kanske har en kompis, klasskamrat, arbetskollega
eller släkting som är punktskriftsläsare. Genom att
ägna en stund åt detta häfte får du på ett enkelt
sätt lära dig grunderna i punktskriftsläsning.

KNÄCK KODEN

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

KNÄCK KODEN
ISBN 978-91-28-10327-5
Best.nr. 10327

**KNEP OCH KNÅP
FÖR SEENDE**

LÄR DIG PUNKTSKRIFT!

Punktskrift är ett skriftsystem av upphöjda punkter som personer med blindhet läser med fingrarna.

Punktskrift är inte ett språk utan snarare en kod. Med hjälp av koden kan väldigt många språk skrivas om till punktskrift. Människor med blindhet över hela världen använder punktskrift på sina modersmål. Barn med blindhet lär sig att läsa och att skriva med punktskrift.

När du tittar på en sida med punktskrift och bara ser en massa prickar är det svårt att förstå att texten faktiskt går att läsa. Men när du knäckt koden kommer du att upptäcka hur lätt det är.

KODEN ÄR ENKEL

I tryckt punktskrift på papper har punktskriftscellen sex punkter och digitalt på en punktskriftsskärm har cellen åtta punkter. I det här häftet kommer du att lära dig sexpunktsskrift.

Du läser texten från vänster till höger över sidan.

©Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2018

Originalets titel "Crack the code". Översatt och utgiven av Specialpedagogiska skolmyndigheten med tillåtelse av Marion Ripley och Helen Wythers, Clearvision, UK

Projektledare: Catarina Hägg
Pedagogisk bearbetning: Karolina Björk
Illustrationer: Henry Svahn
Grafisk form: Kristina Schollin-Borg

Vill du veta mer om punktskrift kontaktar du Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) som ger stöd till alla punktskriftsläsande elever, deras föräldrar och lärare.

Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att barn, unga och vuxna oavsett funktionsförmåga ska få förutsättning att nå målen i sin utbildning.

Läs mer på vår webbplats: www.spsm.se

SÅ FUNGERAR PUNKTERNA

Systemet bygger på en rektangel, en så kallad cell, som består av sex punkter i två lodräta kolumner med tre punkter i varje kolumn. Genom att kombinera punkterna i cellen bildar du olika bokstäver. För att skriva punktskrift kan du bland annat använda en punktskriftsmaskin.

- På en punktskriftsmaskin motsvarar varje tangent en punkt i sexpunktscellen.
- Genom att samtidigt trycka ner olika kombinationer av tangenter så bildas de olika bokstäverna.

1 ○ ○ 4
2 ○ ○ 5
3 ○ ○ 6

När du arbetat med häftet så kommer du enkelt att kunna läsa en hel sida med punktskrift. Använd en vanlig penna när du fyller i uppgifterna. Lycka till!

ALFABETET

a b c d e f g

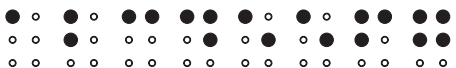

1 Fyll i de punkter som bildar bokstäverna:

a b c d e f g

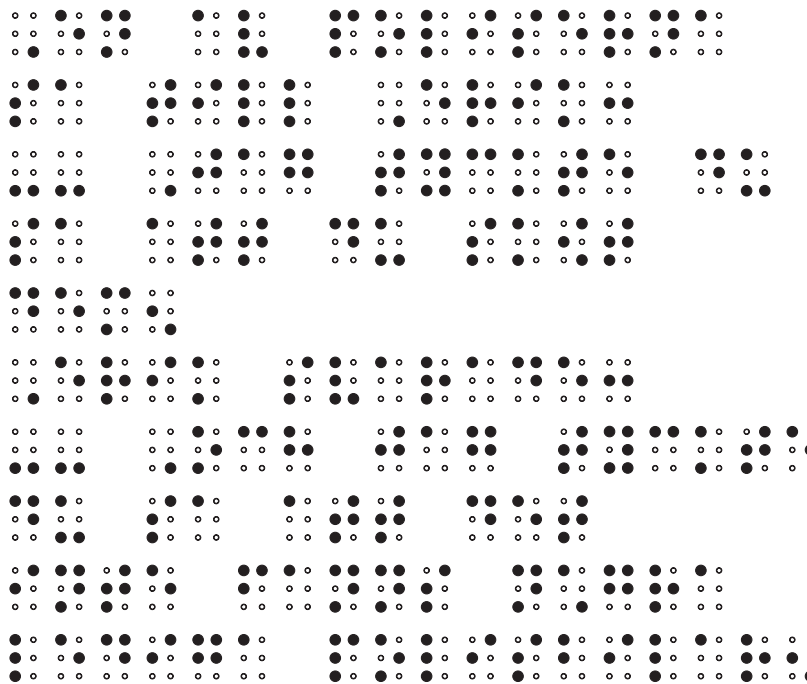

2 Här står bokstäverna a-g igen, men vilken bokstav upprepas?

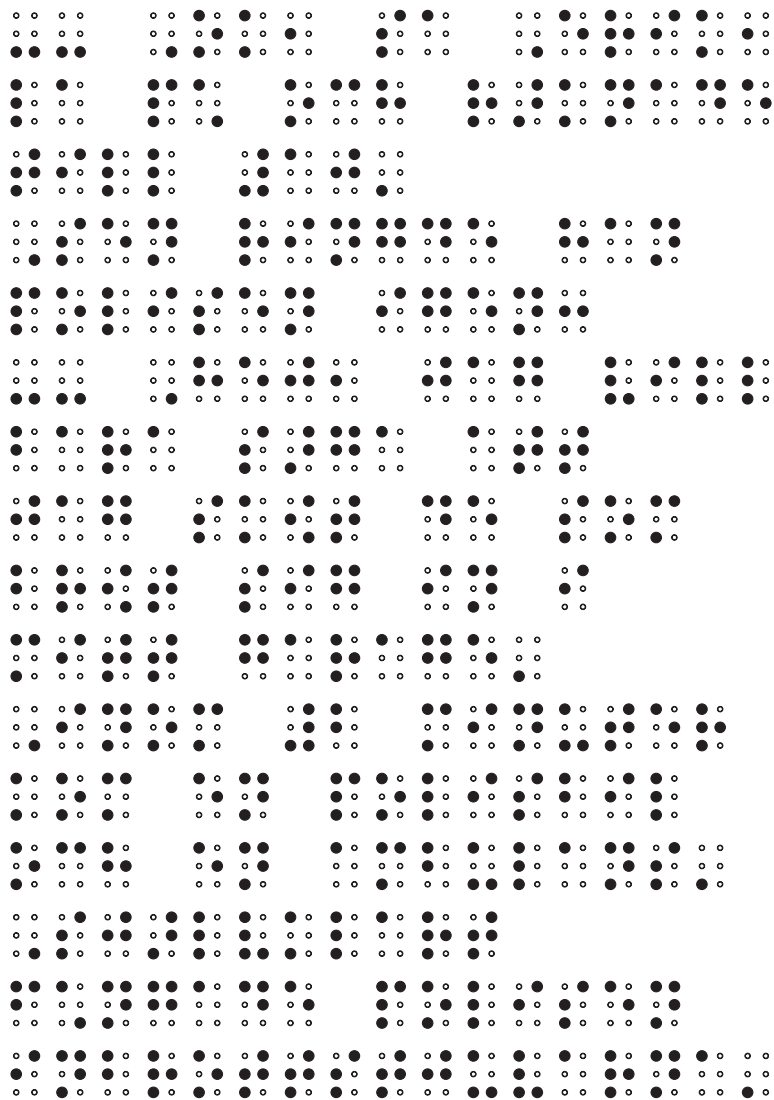

3 Para ihop orden i svartskrift med orden i punktskrift.

bad ed feg dag

SLUT

4 Kan du läsa meningarna?

svär en

Biet har en

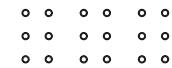
träffade honom på ett

5 Fyll i orden som saknas med punktskrift.

När du bakar bröd gör du först en

Motsatsen till natt är

Att få är roligt, men det är roligare att

I sagan om Askungen finns en god

Nu har du lärt dig en fjärdedel av alfabetet.

Nu kan du bokstäverna:

a **b** **c** **d** **e** **f** **g**

•• •• •• •• •• •• ••
 ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦
 ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦

Här kommer sex bokstäver till:

h **i** **j** **k** **l** **m**

•• •• •• •• •• ••
 •• •• •• •• •• ••
 ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦

6 Fyll i de punkter som bildar bokstäverna:

h **i** **j** **k** **l** **m**

◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦
 ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦
 ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦

7 Hitta motsatsorden:

upptagen natt trasig

make du pojke eva

•••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• ••••
 •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• ••••
 ◦◦◦◦ ◦◦◦◦ ◦◦◦◦ ◦◦◦◦ ◦◦◦◦ ◦◦◦◦ ◦◦◦◦ ◦◦◦◦

25 Här kommer lite mer lästräning.

Det här är en sann historia om Erik som vaknar klockan två på morgonen av att tjuvar bryter sig in i hans garage.

◦◦ •• •• •• •• ◦◦ •• •• •• •• •• •• •• •• •• ••
 •• ◦◦ ◦◦ •• •• ◦◦ ◦◦ •• •• •• •• ••

•• •• •• •• •• •• ◦◦ •• •• •• •• •• ••

•• •• •• •• •• •• ◦◦ •• •• •• •• ••

◦◦ ◦◦ ◦◦ •• •• •• •• •• •• •• ◦◦ •• •• ••

•• •• •• •• •• •• •• •• •• ••

◦◦ ◦◦ ◦◦ •• •• •• ◦◦ •• •• ◦◦ •• •• •• ••

•• •• •• •• •• •• •• ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ •• •• ••

•• •• •• •• ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦

◦◦ •• •• •• •• •• •• •• •• •• •• •• •• ••

•• •• •• ◦◦ •• •• •• •• •• •• •• •• •• ••

•• •• •• •• •• •• •• •• •• ◦◦ •• •• ••

•• •• •• •• •• •• •• •• •• •• •• •• ••

◦◦ •• •• ◦◦ •• •• ◦◦ •• •• •• ••

23 Fyll i de saknade numren:

För SOS alarm ring:
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Landsnumret till Sverige är:
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

James Bond är agent:
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Körkortsåldern för bil är:
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

24 De vinnande numren på LOTTO är: 17, 26, 38 och 49. Vilken av dessa siffror är inte ett vinnande nummer?

○ ● ● ● ○ ● ○ ● ● ○ ● ● ○ ● ● ○ ● ●
○ ● ○ ● ● ○ ○ ● ○ ○ ● ● ○ ● ○ ○ ● ●
○ ● ○ ○ ○ ○ ○ ● ● ● ● ○ ○ ● ○ ○ ○ ○
○ ● ● ○ ● ○ ○ ● ● ● ● ○

GRATTIS!

Nu har du knäckt koden.

8 En spökhistoria

I går kväll ●●●●●●●● jag veta att

●●●●●●●● skulle spela på en

club i närheten av mitt ●●●●●●.

Jag ●●●●●●●● iväg för att

●●●●●●●●.

Laleh var så bra!

Men när jag skulle ●●●●●●●●

henne hittade jag inte mobilen i min

●●●●●●●●. Jag bad ●●●●●●

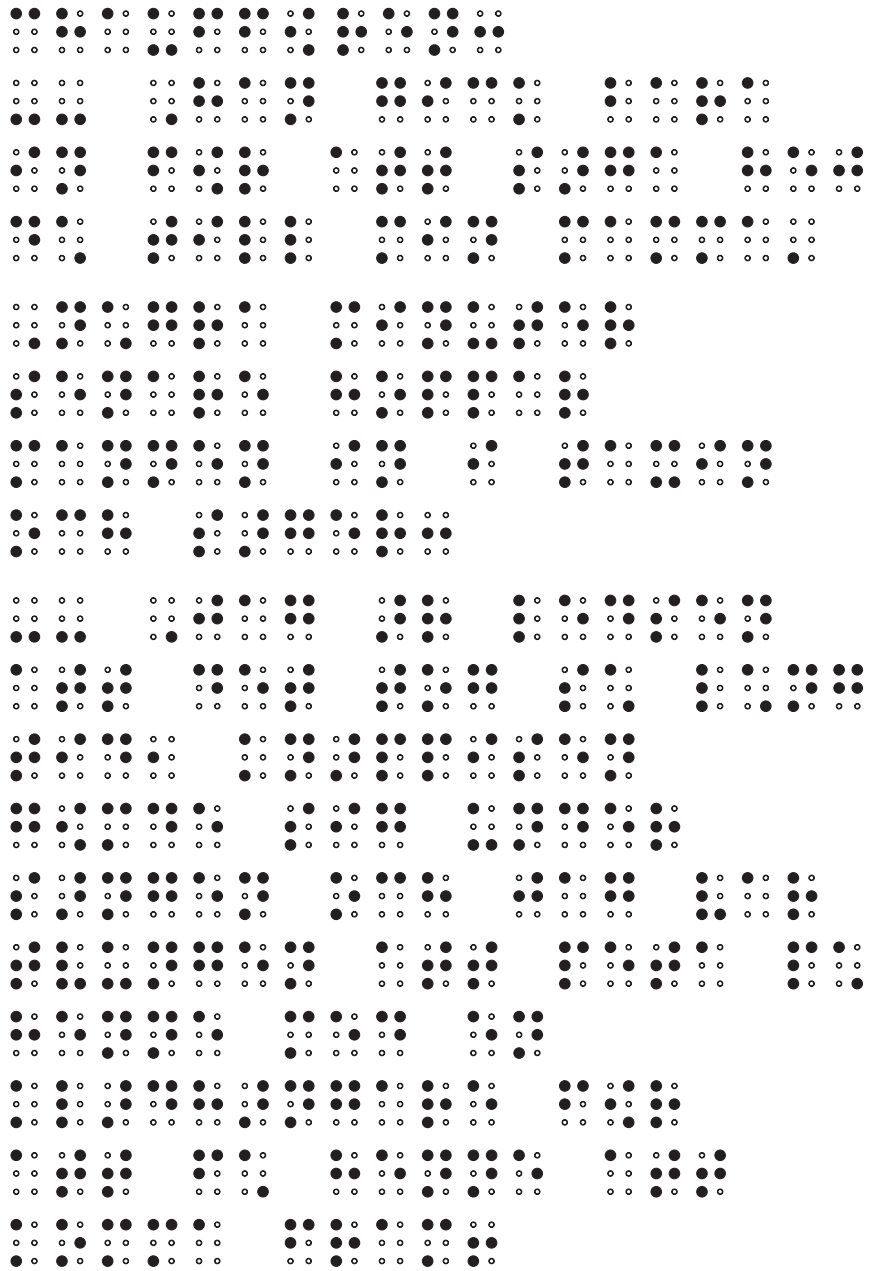
leta. Till slut ●●●●●● jag låna en

kompis ●●●●●●●● för att ringa

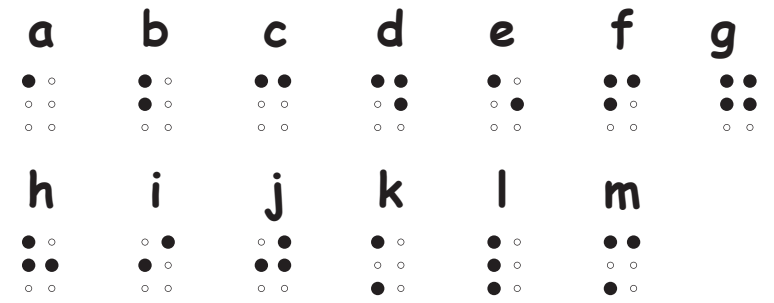
●●●●●● själv.

Efter ●●●●●● signaler svarade en

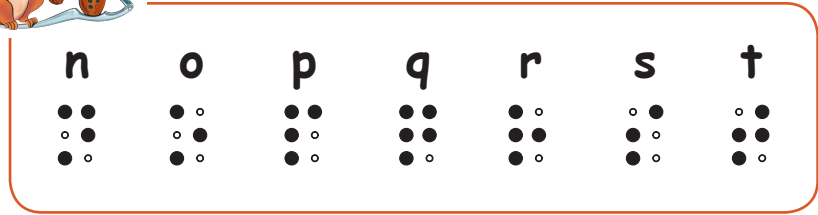
●●●●●●●●. Hon fnissade: ●●●●

Nu har du lärt dig bokstäverna:

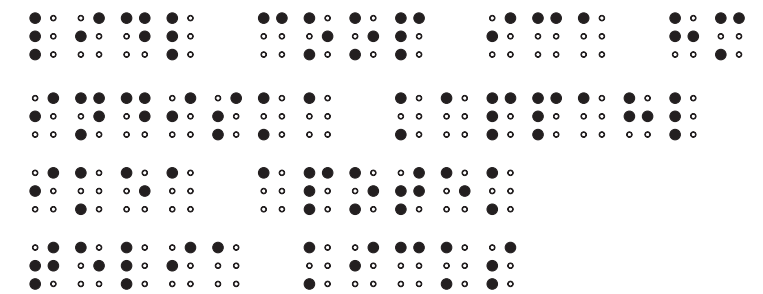
Här kommer sju bokstäver till:

9 Fyll i de punkter som bildar bokstäverna:

10 Vilka är butikerna?

11 Ordsök - Skriv dryckerna med punktskrift.

pepsi jos saft

te cola kaffe

Du hittar dryckerna i bokstavsrutan nedan, vågrätt, lodrätt och baklänges. Kan du hitta två drycker till?

••	••	••	••	••
••	••	••	••	••
••	••	••	••	••
••	••	••	••	••
••	••	••	••	••
••	••	••	••	••
••	••	••	••	••

TOPPEN!

Nu är det bara en fjärdedel kvar.

22 Här kommer en rolig historial!

A large grid of Braille characters arranged in a story format, intended to be read from right to left.

TALSTRECK

I svartskrift visar man att någon säger något med ett talstreck, så här: -

Med punktskrift skrivs talstreck så här: $\begin{matrix} \circ & \circ & \circ & \circ \\ \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$

20 Kopiera meningen med skiljetecken och talstreck.

- Mjau, sa katten.

$\begin{matrix} \circ & \circ & & \circ & \circ & \bullet & \bullet & \circ & \circ & \bullet & \bullet & \circ & \circ & & \bullet & \bullet & \circ & \circ \\ \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$

$\begin{matrix} \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \circ & \circ \\ \circ & \circ & \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \\ \circ & \circ & \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$

$\begin{matrix} \circ & \circ & & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & & \circ & \circ \\ \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ \end{matrix}$

$\begin{matrix} \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ \\ \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ \end{matrix}$

21 Lägg till talstreck, skilje- och versaltecken i den här meningen:

- Kom igen katten, det svänger jul!

$\begin{matrix} \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \bullet & \bullet & \circ & \bullet & \bullet & & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \\ \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$

$\begin{matrix} \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \circ & \circ \\ \circ & \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \\ \circ & \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$

$\begin{matrix} \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \circ & \circ \\ \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \\ \circ & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$

SKILJETECKEN

Innan vi går igenom de sista nio bokstäverna, tittar vi på några skiljetecken. Till skillnad från bokstäverna i alfabetet används inte några av de översta punkterna.

En punktskriftspunkt	.	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \bullet & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$	Skriv den här:	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$
Ett kommatecken	,	$\begin{matrix} \bullet & \circ \\ \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$	Skriv det här:	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$
Ett utropstecken	!	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \bullet & \bullet \\ \bullet & \circ \end{matrix}$	Skriv det här:	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$
Ett frågetecken	?	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \bullet & \circ \\ \bullet & \bullet \end{matrix}$	Skriv det här:	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$
Ett kolon	:	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \bullet & \bullet \\ \circ & \circ \end{matrix}$	Skriv det här:	$\begin{matrix} \circ & \circ \\ \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{matrix}$

12 Fyll i skiljetecknen i följande meningar.

- Jag gick till torget och handlade: tomater, gurka, sallad och spenat. Vad hade jag glömt? Potatis? Hallon? Melon? Oj! Jag missade jordgubbarna!

••••• ••••• ••••• •••••
 ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• •••••

18 Klura ut de saknade orden.
 Alla börjar med samma bokstav.

En blomma är en ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
 En utsikt kan också kallas en ••••• ••••• •••••

En av årstiderna är ••••• ••••• •••••

19 Här kommer två vitsar!

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
 ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

- 14 Fyll i namnen på de här kända personerna
- glöm inte versaltecken.
(Hitta på ett namn om du inte kan svaret!)

Yousafzai (fredsprisvinnare)

Alfred Nobel (uppfinnare)

Långstrump (stark flicka)

Harry (ung trollkarl)

Mandela (statsman)

Astrid (författare)

Nu kommer de sista nio bokstäverna. Du kan redan:

a	b	c	d	e	f	g
••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••
h	i	j	k	l	m	
••	••	••	••	••	••	
••	••	••	••	••	••	
••	••	••	••	••	••	
n	o	p	q	r	s	t
••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••

Här är de sista nio bokstäverna.

u	v	w	x	y	z	å	ä	ö
••	••	••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••	••	••

- 15 Fyll i de punkter som bildar bokstäverna:

u	v	w	x	y	z	å	ä	ö
••	••	••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••	••	••
••	••	••	••	••	••	••	••	••